

Statisztika — tudósokról

A Szovjetunióban 1 millió 56 ezer tudós él, vagyis a világ minden negyedik tudományos dolgozója — olvashatjuk a szovjet Statisztikai Kiadó Évkönyvében.

Több mint 2,5 ezren a Tudományos Akadémia rendes és levelező tagjai, 18 ezren professzorok, 30 ezren doktori, 270 ezren kandidátusi fokozattal rendelkeznek. Közel 130 ezren tudományos főmunkatársi, docensi, 50 ez-

ren pedig tudományos munkatársi, segédmunkatársi állást töltenek be.

Mintegy félmillióan végzik tudományos munkájukat kutatóintézetekben, felsőfokú oktatási intézményekben, tervező és műszaki irodákban, valamint vállalati laboratóriumokban.

A forradalom előtti Oroszországnak 12 ezer tudósa volt. 60 év alatt számuk 80-szorosára, a tudományos in-

tézményeké pedig 18-szorosára emelkedett.

A Szovjetunióban 414 ezer női tudományos kutató van, vagyis az összlétszám 40 százaléka. Kétezer nő rendelkezik professzori, akadémiai, illetve akadémiai levelező tag címmel, 4 ezren doktori címmel, 74 ezren a tudományok kandidátusa fokozattal.

A statisztikai évkönyv arra is választ ad, hány ember foglalkozik a tudomány egyik vagy másik területével. Első helyen a fizikusok állnak, számuk 106 ezer. Őket követik a vegyészek és biológusok, létszámuk összesen 90 ezer. Majd a történészek, filozófusok és filológusok következnek, ugyancsak 90 ezres számmal. A geológusok több mint 20 ezren, a mezőgazdasági és állategészségügyi területen dolgozók pedig 40 ezren vannak.

A műszaki tudományok kutatása csaknem félmillió tudóst foglalkoztat. Ezt az ország szükségletei, az ipar alapvető ágazatainak fejlesztési igényei magyarázzák.

Az orvostudományok területén 60 ezer tudós dolgozik. Munkájuk gyümölcsét az orvosok és egészségügyi dolgozók háromnegyed millió serege — és természetesen a lakosság — élvezi.

A Tudományos Akadémiát I. Péter alapította, az idén 250 éves. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom után a már meglevő Akadémia mellett 19 újabb alapítottak: tizennygyet a szovjet-szociális akadémia, a mezőgazdasági tudományok, az orvostudományok, a pedagógiai tudományok, a művészet, valamint az OSZSZK Városgazdálkodási Akadémiáját.

Jogesetek tanulságokkal

Az egyik alperest a bíróság még 1970-ben az évi átlagban számított 2200 forint átlagkeresete alapján gyermekei után 440—440, összesen 880 forint gyermek-tartásdíj megfizetésére kötelezte. Emellett az ítélet azt is tartalmazta, hogy az apa nyereségrészesedésének 20—20 százalékát köteles tartásdíj címén megfizetni.

A másik ügyben a havi 4000 forint átlagkeresettel rendelkező szülő egy gyermeke után a bíróság 720 forint tartásdíj megfizetésére kötelezte. Akkor, amikor 1970-ben a bíróság ezt az utóbbi döntést hozta, a tartásdíj mértékének megállapításánál figyelemmel volt arra, hogy a gyermeket teljesen eltartó szülő maradt a felek főbérleti lakásában, és havi jövedelme is mintegy 4—5000 forint között mozog. Ezzel szemben a tartásra kötelezett szülő albérlésben, költségesebb körülmények között él. Újabb házasságából is született egy gyermeke. Második felesége az ítélethozatal idején nem dolgozott, havi jövedelme csupán a gyermekgondozási segélyre korlátozódott.

A bíróság mindkét ügyben az 1974. július hó 1. napjáig hatályban volt jogszabályok alapján a fizetendő tartásdíjat az átlagkereset alapján meghatározott összegben állapította meg. Az akkor érvényben volt jogszabályok szerint ugyanis csupán az egyszeri juttatások esetében volt mód azok meghatározott százaléka tartásdíj címén történő megfizetésére kötelezni az alperest.

A gyermektartásdíjjal kapcsolatos rendelkezések módosításának egyik jellegzetessége az, hogy a bíróság a tartásdíj meghatározásánál differenciáltabb módon járhat el. A bíróság egyik lehetősége az, hogy a tartásdí-

jat a kötelezett jövedelmének meghatározott százalékában állapítja meg, ilyenkor azonban meg kell határozni azt a minimális összeget (ún. alapösszeget), amelyet a munkáltató tartásdíj címén mindenképpen köteles levonni. Ennek a rendelkezésnek az az előnye, hogy a tartásdíj dinamikusan igazodik a kötelezett mindenkori jövedelméhez. Ez pedig nemcsak a tartásra szoruló gyermek érdekét szolgálja, hanem a szülőket is megkíméli az újabb és újabb peres eljárások megindításáról. Megelőzőleg erre azért voltak rákényszerítve, mert ha a tartásdíj megállapításának alapjául szolgáló körülményekben lényeges változás következett be (pl. a kötelezett jövedelme lényegesen nőtt, vagy csökkent) a határozott összegben megállapított tartásdíj módosítását kellett növekedés esetén a jogosultnak, csökkenés esetén pedig a kötelezettnek kérni.

Változatlanul mód van azonban arra is, hogy a bíróság a tartásdíjat a százalékos megállapítás mellőzésével, kizárólag határozott összegben állapítsa meg. Erre általában akkor kerülhet sor, ha a tartásdíj százalékos megállapítása a kötelezett jövedelmének nagyarányú változása folytán méltánytalan eredményre vezetne, vagy a behajtásnál különös nehézséget okozna. Így pl. nyilvánvalóan célszerűtlen lenne a mindenkori jövedelem százalékos arányában meghatározni a tartásdíjat olyan kötelezettek esetében, akik akár a mezőgazdaságban, akár más területen alkalmi munkát végeznek.

Végül a harmadik lehetősége a bíróságnak az, amely az eddigi szabályozással azonos módon a munkabér tekintetében meghatározott összegben és bizonyos juttatások százalékában határozza meg a fizetendő tartásdíj mértékét.

A jogszabály módot adott arra is, hogy az előzőekben meghatározott összegben megállapított tartásdíjat a bíróság százalékos mértékű tartásdíj fizetési kötelezettségévé módosítsa. Ez történt a példaként felhozott eset-

tekben is, a gyermekenként 440—440 forint tartásdíjat fizető kötelezett esetében a bíróság az ítéletet úgy módosította, hogy az alperes az erre irányuló kérelmet követő hat hónap első napjától kezdve munkabérének és egyéb juttatásainak 20—20 százalékát legyen köteles megfizetni. A másik esetben a módosítás úgy szólt, hogy a kötelezett a munkabére 18 százalékát tartozik megfizetni.

A jogszabály úgy szól, hogy a bíróság a határozott összegben megítélt tartásdíj fizetési kötelezettségét a jogosult kérelmére a kötelezett meghallgatása nélkül is, nemperes eljárás során hozott végzéssel százalékos mértékben történő kifizetésre módosíthatja. Ebben az esetben a tartásdíj alapösszege (legalacsonyabb összeg) az eddig folyósított tartásdíj, a százalék pedig annak a jövedelemnek a megfelelő része, amelynek alapján a bíróság a tartásdíjat annak idején meghatározta. A bíróságnak ez az intézkedése fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható.

Miután a bíróság az első esetben a meghatározott összeget a kötelezett átlagkeresetének pontosan 20 százalékában számította ki, így az átváltoztatás során is a 20 százalék megfizetésére kötelezte őt. A másik esetben már eredetileg is csak 18 százalék volt a fizetendő tartásdíj. Ezt kellett tehát az átváltoztatás során irányadónak tekinteni. A perenkívüli eljárásban történő átváltoztatás tehát direkt módon nem eredményezi a tartásdíj felmérését, hisz ebben az eljárásban a bíróság nem teszi vizsgálat tárgyává azt, hogy a kötelezettnek jelenleg a bíróságnak az, amely az eddigi szabályozással azonos módon a munkabér tekintetében meghatározott összegben és bizonyos juttatások százalékában határozza meg a fizetendő tartásdíj mértékét.

DR. FALU GYÖRGY

Kitüntetett népművelők

Huszonöt év — a gyerekek örömeért

A bábszínház művészeti vezetője:
dr. Kövér Béla

Negyedszázada végző gimnazisták lettek egy paraván a régi lomok között. A bábozás már nem volt egészen ismeretlen számukra, a paraván köztulajdonba vették és szövetkeztek: bábszínház alakítanak. Közöttük volt Kövér Béla, ő lett a vezető. Azóta eltelt 25 év, sok minden történt, a szegedi bábozók azonban minden év őszén valami új, szép mesével várták a gyerekeket. A bábszínház művészeti vezetője ma is dr. Kövér Béla, akinek sok éves eredményes munkáját augusztus 20-án a Szocialista Kultúráért kitüntetéssel jutalmazták.

— Tulajdonképpen kettős évforduló! Ünnepelehetünk, hiszen kerek húsz éve dolgozunk ugyanazon a helyen, a Dózsa György utcai bábszínházban. 1954-ig eleget költözködtünk, a legkülönbözőbb társadalmi szervezetekhez tartoztunk. Húsz éve a fémipari vállalatnál dolgoztam, a mostani bábszínház a gyár kultúrterme volt. Az akkori csoportnak szinte minden tagja a vállalat munkása volt, köztük dr. Jurai Imre, aki ma már nyugdíjas, de a bábozást folytatja, mind a hét gyermekével együtt. Akkor május 1-én tartottuk az első bemutatót, erre emlékeztünk az idén kis házi-ünnepségen, amelyre 40 régi bábozó is eljött. Sok szép közös emlékün van, azokat idéztük. Egészen másfajta bábszínházat csináltunk akkoriban, hagyományos módszerekkel, természetes eszközökkel, festett díszletekkel dolgoztunk. A hatvanas évek közepére tartottunk ott, hogy már országos fesztiválokon is szerepelhettünk. Az utóbbi öt-hat évben, mióta a November 7. Művelődési Központhoz tartozunk, sokat javultak a technikai, főként a szcenikai feltételek, elkészült a „fekete színház” a bábu térben mozoghatnak, színvonalasabbak a produkcióink.

A húsz év alatt több mint 40 bemutatót, 1600 előadást tartottak. Mindegyiket 130—150 iskolás és óvodás korú gyerek nézte végig. Ezernél több bábu és ruha készült az eddigi darabokhoz, tervezőjük, kivitelezőjük dr. Kövér Béláné, a művészeti vezető édesanyja, akit szintén kitüntettek az idén, Miniszteri dícséretben részesült. Még egy bábozó van a családban, a fiú, Kövér László, tíz éve tölti be a fővilágosító tisztségét. „Aki egyszer ebbe belekóstolt, nem tudja abbahagyni!” — vallják a bábszínház tagjai. Ezért tartják természetesen, hogy a régi családtagjai is sorra-rendre bekapcsolódnak a munkába, és hogy hamar is vannak a mostani tagok között, akik 15 éve szórakoztatják az apróságokat — munkaidő után. Vezetőjük 800 dolgozó személyzeti és oktatási ügyeit intézi, a DELÉP

személyzeti osztályának vezetője. Az esték, éjszakák, vasárnapok — a bábszínház. Rendez, díszleteket és bábuakat tervez, amikor szükséges, játszik is, általában vidám figurákat. Mátyás király lustáját, udvari bolondot — kacaghatnak a gyerekek.

— Jó érzés, amikor az anyukák, apukák hozzák a kicsiket, és arról beszélnek, milyen kedves emlékeket őriznek-ők is, saját gyerekkorukból. Már a második generáció látogatja előadásainkat. Úgy gondolom, jó úton járunk, amikor ilyen széles közönséget szolgálunk, mindig gyerekdarabokat játszunk. Vannak bábszínházak, amelyek kizárólag fesztiválokra készülnek, szűkebb közönséghez szólnak. A mi feladatunk, hogy segítsünk minden gyereknek: minél korábban találkozhassanak a kultúrával, művészetekkel, hogy a szépet kedvelő és értelemmel bíró váljanak.

Az új évadban öt bábjáték előadását tervezik. Október első vasárnapján a *Lu-das Matyi* bemutatójával kezdődik a szezon, majd Prokofjev: *Három narancs* szerelmese című operájának bábjátékváltozata, a *Csodálatos narancsok* következnek. A *Gyáva kis tigris*, a *Mátyás király lustája*, valamint egy modern állatmese bemutatója egészíti ki az idei programot. Szeptember elejétől az iskolákban és az óvodákban is vásárolhatnak bérleteket a gyerekek.

S. E.

Szovjet gyermekopera

A Szovjetunió és a világ egyetlen zenés gyermekszínháza nemrég mutatta be Moszkvában M. Minkov vígjátékát, a „Csodálatos muzsikát”.

A szórakoztató, meglepetésekkel teli, meseelemekkel tündérelőadás, hogy a gyermekek megszeressék az operát és a zenét.

A színház műsorán közel 20 darab szerepel. Döntő többségük szovjet opera. Bemutatnak olyan zenés darabokat is, amelyeket Tyihon Hrennyikov, Dmitrij Kabalevskij, Szergej Prokofjev,

és más neves szovjet zeneszerzők írtak.

A színház klasszikus darabokat is előad. Csajkovszkij-összeállításukban részleteket mutatnak be a „Rómeó és Júlia”-ból, és a nagy orosz zeneszerző más műveiből. A színház fő feladata, hogy fölébressze a gyerekek érdeklődését a zene iránt, megtanítsa őket a zene szeretére, a zenei nyelv értésére.

A gyermekszínház a Szovjetunióban és külföldön is számos helyen vendégszerepelt.

Tóth Béla:

SZEGEDI REGÉLŐ

Újságok, korok, események

78. Szegedi Napló, 1899. szeptember 21.

Köztörvényhatósági bizottsági ülés. Az egri hegyek tetejéről verődött ma a szegedi közgyűlési terembe pirosló diccsugár. Abból a városból, melynek lakosai minden időkre kivívták maguknak az „egri nevet”. Ottan történt a közel napokban is, hogy a városi közgyűlés telket adományozott egy vándor költőnek. Hadd ültessen ott gyöngye virágok, piros pünkösdi rózsákat a poéta. Ez a kitüntetés poéta, a Szegedről elszármazott író, Gárdonyi Géza...

Elsőbb is, hogy a virágos telek kérdésével végezzünk, ma megtörtént: a lelkes szegediek egy hatalmas nagy és remek sugárutat szentelték fel a leghazafiasabb magyar költő, a szabadságot vértzett Petőfi Sándor áldott emlékének. Majd azután a halott nagy költő után megtisztelt a közgyűlés egy köztünk élő érdemes szegedi író is, csakhogy ezúttal a dicsőség rózsái mellé kalácsfehér megüdi csipót is adott a hálás szegedi kéz. A megüdi csipót városi könyvtárosi ál-

lásra ugyanis impozáns szótöbbséggel és lelkesedéssel kedves dolgozótársunkat, Tömörkény Istvánt, az író választották meg.

A leadott 186 szavazatból Tömörkény Istvánra 128 szavazat, Baulovics Mártonra 48, dr. Babinszky József és Borbola Mihályra 7—7 szavazat esett. Bózsó Ödönre 1 szavazat, Kállay Albert főispán megválasztottnak jelentette ki Tömörkény Istvánt. A közgyűlés tagjai lelkes éljenzéssel fogadták a választás ezen eredményének kihirdetését.

Ugyanekkor:

A dohánycsempészek királya. A vén szegedi Netu Márton világleletében úr volt az alföldi dohánycsempészek sorában. Ami volt Rózsa Sándor hajdanán a betyárok között: betyárkirály, emez meg — csempészkirály. Netu, a furfangos Netu, aki 40—45 esztendő óta mindig a fincncz-seregével de egymaga nagy háborúságban, fehér már, de a szűzdohány-csempéskedést még mindig fürge kedvteliséssel űzi és csak a halál bír majd vele — a fincncz soha.

Legendák, józsiu történetek szállnak híres csempész-kalandjairól és a rettenthetetlenségéről.

Megtörtént az, hogy egyszer ő maga beárultatta magát a szegedi fincnczoknak, üzenetet küldvén oda egy bizonyos napra:

— Vigyázzanak az élczakra Netu Márton két kocsi szűzdohányt szállít át Szőreg felől a Tiszán, a dohány magasra rakott szalmakazal alatt lesz elrejtve a kocsiokban.

Így szólt a besúgás. A fincnczok, egész sereg, ott lesték a régi híd-nál a Tiszaparton Netu szállítmányát. Éjfélután 2 órakor csakugyan előkaszorogtak nyikorogva a Netu Márton hírdett csempész-dohányos kocsijai.

A fincnczok boldog diadallal rávetették magukat és vitték befelé. A ravasz dohánycsempész

kézzel-lábbal tiltakozott, úgy játszotta a kétségesbeesett, mint a parancsolat.

Behajtották a két kocsi a régi fincnczház udvarára és itt szigorú őrizet alatt tartották a csempészt, míg a kocsiokról lehányták a szalmát, hogy a — dohányt előkerítsék.

Netu Márton kiabált.

— Ne bántás az a szalmát, mert ha lehányják hiába, vissza is rakják.

Nem hallgattak rá. Nagy volt azonban csakhamar a fincnczok mérge, mikor rájöttek, hogy a szalma alatt nem volt dohány.

Ekkor Netu Márton, a csempész kerekedett felül és követelte, hogy a szalmát rakják föl a fincnczok a szekerekre.

S míg a fincnczok a szalmát izzadva villázták föl vissza a kocsiakra, azalatt a Netu Márton másik két kocsija minden veszély nélkül áthaladt Újszegedről a szegedi partra.

Ezen a későbbi jött két kocsin volt a tömérdek dohány.

Így játszotta ki és vezette félre nem egyszer Netu Márton a fincnczokat, akiknek ma is kérelhetetlen, ravasz és vakmerő ellensége.

Sokat ült az öreg a szűzdohányért és híres az a mondása, mikor azt mondta egyszer:

— En vagyok a legnagyobb úr Szőregön.

— Miért tartja magát annak? — kérdezték tőle.

— En tartozok a kincstárnak legtöbbel.

— Mennyi az?

— Van vagy százezör pengő.

Tényleg, a vén csempész óriási összegeket volt folytonosan bírság-büntetés alatt, amiknek nagy-részt leülte, másrészt holmijaiból kaparintot-tak be rajta. De persze a nagyobb része elől menekült, mert ha minden bírságot le kellett volna neki ülni, akár örökös fogságban tarthat-ták volna.

(Folytatjuk.)